

IBBY NOVICE

Tanja Pogačar

JUBILEJNI KONGRES IBBY

V času od 29. septembra do 3. oktobra 2002 je bil v Baslu 28. kongres IBBY (International Board on Books for Young People – Mednarodni kuratorij za mladinsko književnost). Kongres je bil jubilejni, saj bo IBBY v kratkem praznoval svojo 50-letnico. Moto letošnjega kongresa je bil: Otroci in knjige – svetovni izziv.

Ob tem jubileju je prva misel povezana z izjemno osebo, ki je dala pobudo za ustanovitev mednarodne zveze za mladinsko književnost, ki bi naj združevala nacionalne sekcije in preko njih uresničevala prizadevanja, da bi bile otrokom po vsem svetu dostopne knjige, ki bi jih notranje bogatile, izobraževale in povezovale v eno družino, ki bi z medsebojnim spoznavanjem in medsebojnim razumevanjem gradila boljšo prihodnost. Ta oseba je bila novinarka in pisateljica **JELLA LEPMAN**.

Jella Lepman (15. 05. 1891 Stuttgart – 05. 10. 1970 Zürich) se je že pred drugo svetovno vojno ukvarjala z novinarstvom in pisanjem knjig za otroke. Ker je bila judovskega rodu, je leta 1936 skupaj z družino zapustila nacistično Nemčijo. Do konca vojne so živeli v Londonu, kjer je delala na zunanjem ministrstvu, na BBC in na ameriški radijski postaji ABSIE.

Oktobra 1945 je bila poslana v Nemčijo z nalogo, da se loti reševanja problemov žensk in otrok ter pripravi program kulturne pomoči v ameriški okupacijski coni. Nastanjena je bila v ameriškem glavnem štabu v Bad Hom-

burgu. V uniformi in z ameriškim vojaškim šoferjem sta z džipom obdelovala teren. Neposredno je spoznala življenje v porušeni in uničeni Nemčiji takoj po koncu vojne, brezdomstvo, lakoto, revščino, srečevala se je z otroki, vojnimi sirotami in z begunci. Srečevala se je z nekdanjimi znanci, ki sta jih vojna in nacizem različno zaznamovala. Soočala se je s cvetočo črno borzo in magično privlačnostjo ameriških vojakov, ki je temeljila na bogato založenih vojaških magazinih. Sodelovala je z univerzitetnimi profesorji, pedagogi in založniki. Pri založnikih je takoj spregledala, da se želijo z izdajami Robinzona, Guliverja, Koče strica Toma in podobnih knjig nekako prikupiti velikim zasedbenim silam. Prepričevala jih je, da bi mladi po obdobju nacizma, ki je bilo usodno tudi za literaturo v Nemčiji, morali spoznavati tudi mladinsko literaturo drugih narodov. S tem bi razvijali odprtost svetu in antinacistično razpoloženje.

Najmočnejše so jo prizadela srečanja s številnimi otroki, ki so bili prepuščeni sami sebi. To so bili otroci brez staršev, za katere največkrat sploh niso vedeli, kje so. Potikali so se po cestah, se združevali v bande, prosili in kradli. Začutila je, da je prav za otroke treba najprej nekaj storiti.

Na sestanku glavnega štaba v Bad Homburgu je predlagala, da bi pripravila mednarodno razstavo najboljših knjig za otroke in mladino. Svoj predlog je podprla z mislijo, da otroci ne morejo

in ne smejo nositi krivde za vojno. Prav pri otrocih je treba pričeti s tem, da se ta popolnoma zmedeni svet počasi spravi v red. In knjige za otroke naj bodo prvi glasniki miru. Uspelo ji je, da so predpovestavljeni njen projekt odobrili.

Jella Lepman je napisala pismo o svojem projektu, o mladinskih knjigah – glasnikih miru za mednarodno razstavo, ki bo potovala po Nemčiji in kasneje tudi po drugih državah. Pismo je nasloвила dvajsetim državam in jih zaprosila, naj ji za razstavo pošljejo mladinske knjige, predvsem slikanice in ilustrirane knjige. Države je zaprosila tudi za otroške risbe, saj risbe govorijo mednarodni jezik. Vse države so se pozitivno odzvale. Nato je šlo vse naprej tako, kot bi se sprožil plaz. Prostor za mednarodno razstavo je izbrala v Hiši umetnosti (Haus der Kunst) v Münchnu, ki je bila v ljudskem žargonu poimenovana »Hitlerjev tempelj belih klobas« (Hitler's Weisswursttempel. Op.: bela klobasa je münchenska specialiteta, ki se je ob pivu).

Otvoritev mednarodne razstave je bila 3. julija 1946. Razstava knjig za otroke in mladino je bila prva mednarodna razstava v povojni Nemčiji. Obiskale so jo najpomembnejše osebe tedanjega političnega, vojaškega in družbenega življenja ter seveda na stotine otrok. Obiskovalce je na novo ali pa ponovno očaral svet otroških literarnih junakov.

Pomembna poznanstva, kot npr. znanstvo z nekdanjo prvo damo ZDA gospo Eleanor Roosevelt ali pa s pisateljem Erichom Kästnerjem, so Jelli Lepman pomagala uresničiti še druge načrte v zvezi z mladinsko literaturo. Leta 1948 je zaživela v Münchnu Internationale Jugendbibliothek (Mednarodna mladinska knjižnica), ki deluje še danes in katere vloga je izrednega pomena za promocijo mladinske literature in za delovanje sodobnih mladinskih knjižnic. Z najbogatejšo mednarodno zbirko knjig za otroke in mladino je danes osrednja inštitucija

v svetu za proučevanje mladinske literature. S sodobnimi oblikami dela z mladimi in postavitvijo gradiva pa velja za vzorčno mladinsko knjižnico.

Na pobudo Jelle Lepman je bil leta 1953 ustanovljen IBBY. V okviru IBBY je bil leta 1967 proglašen 2. april, rojstni dan H. Ch. Andersena, za **mednarodni dan knjig za otroke**. Od leta 1956 podeljuje IBBY najpomembnejše mednarodne nagrade mladinskim pisateljem, ilustratorjem in prevajalcem (IBBY Honour List – IBBY častna lista) in **Andersenove medalje**, najvišja priznanja mladinskim pisateljem in ilustratorjem za življenjsko delo. Pobude za vse to je dala Jella Lepman, ki je bila tudi prva predsednica IBBY.

Jella Lepman je za svoje delo prejela več nagrad: Andersenovo medaljo, nagrado Univerze J. W. Goetheja v Frankfurtu in Goethejevo medaljo, ki jo podeljuje Dežela Hessen.

Jella Lepman je tudi sama napisala lepo število knjig za otroke. V slovenščini so izšle *Večerne pravljice*, ki jih je zbrala Jella Lepman (Mladinska knjiga, 1968, Zlata ptica) in njena pravljica *Lena Terezinka* (Mladinska knjiga, 1971, Čebelica).

Jella Lepman je bila odločna in srčna osebnost. Začutila in vedela je, kaj mora v svojem času narediti, in to ji je odlično uspelo. Ni za prezreti tudi njene misli: »Pričelo se je v povojnem času, toda možnosti, da mostovi iz knjig povežejo mlade, so neizmerne, vedno znova se odpre kaj novega, sedaj so to dežele v razvoju, nekega dne pa ekspedicija otroških knjig na mesec! Mesec je otroke že od nekdaj zanimal...«.

Jella Lepman je oseba, ki si je iskreno, drzno in z veliko ljubeznijo prizadevala in tudi uspela, da ima mladinska literatura danes tak ugled.

Priznanje dosedanjemu delu IBBY so ob njegovem jubileju izkazale s svojo

prisotnostjo in tudi aktivno udeležbo na kongresu pokroviteljice kongresa: njeno veličanstvo **cesarica Michiko** iz Japonske, njena excelenca ga. **Suzanne Mubarak**, prva dama Egipta, in ga. **Ruth Dreifuss**, vodja oddelka za družinske zadeve na področju kulture in izobraževanja pri Švicarski konfederaciji. Vse so že dlje časa tesno povezane z IBBY. Cesarica Michiko je s prevodi pesmi Andersenovega nagrajenca Michia Mada v angleščino leta 1980 pokazala naklonjenost mladinski književnosti, ki jo izkazuje še danes. Ga. Suzanne Mubarak je ustanoviteljica in predsednica egiptovske sekcije IBBY, ki jo vodi že več kot 15 let. Ga. Ruth Dreifuss na področju svojega strokovnega in političnega delovanja daje velik poudarek tudi pomenu branja. Visoke gostje so nam tudi spregovorile na otvoritveni slovesnosti.

Kongres, ki ga je pripravljala poseben odbor, v katerem je bil tudi predstavnik Slovenske sekcije IBBY g. **Vasja Cerar**, prevajalec in urednik pri založbi Mladinska knjiga, je bil odlično zamišljen in tudi izveden. V strokovnem delu kongresa so sodelovali najvidnejši strokovnjaki na področju proučevanja mladinske književnosti. Prireditvam, na katerih so bile podeljene IBBY nagrade, in otvoritvam razstav, tako v kongresnem centru kot drugod po mestu, pa so vdihnili svečanost in prijetno razpoloženje baselski kulturniki ter baselski župan.

Plenarni referati:

Peter von Matt, profesor nemške literature na univerzi v Zürichu, je v svojem referatu z naslovom »Kaj je bilo prej, pišče ali jajce? O ustvarjanju sveta skozi otroško fantazijo« razmišljal o začetkih nasploh in o otroku, ki uteleša najvišje možnosti človeka. Naše delo z otrokom je vedno delo za prihodnost, delo z upanjem na boljši svet. Namesto besede delo se lahko uporabi tudi beseda

igra, saj je od vseh človekovih dejavnosti prav pri ukvarjanju z otrokom delo igra in igra delo. Vedno gre za pot in za cilj. Tudi pri pripovedovanju zgodb in pri pisanju. Od otrokove domišljije pa je odvisno, kako bo to oživiljal. Odrasli lahko le spodbujamo mlado fantazijo. Ta bo že znala sama ustvariti nov svet. Svoje teze je von Matt oprl predvsem na analizo *Hrestača* E. T. A. Hoffmanna.

Referat **Lilie Ratcheve-Stratieve**, ene od štirih sedanjih urednic revije *Bookbird*, je imel naslov: »Otroške knjige za boljši svet. Ali lahko otroci rešijo svet? Ali lahko otroške knjige spremenijo svet?« Na zastavljena vprašanja je iskala odgovore s pomočjo štirih mladinskih avtorjev in njihovih del, in sicer Janusza Korczaka (*Krół Maciu Priewsky*, 1923), Jurija Oleše (*Tri tolstjaka*, 1927), Ericha Kästnerja (*Die Konferenz der Tiere*, 1949) in Giannija Rodarija (*Il romanzo di Cipollino*, 1951).

Brazilska pisateljica in leta 2000 Andersenova nagrajenka **Ana Maria Machado** je za plenarni del kongresa, ki ga je vodil tudi g. Vasja Cerar in je bil namenjen temi: Otroške knjige kot mostovi med odraslimi in otroki, pripravila referat: »Gradnja mostov z besedami.« Pri tkanju vezi med generacijami je po njenem mnenju izjemnega pomena ustno izročilo, ki ga starši že najmlajšim otrokom posredujejo s pripovedovanjem zgodb. Pomembna je tudi založniška specializacija pri izdajanju knjig za otroke, ki naj bi bile privlačne tako po vsebini kot obliki. Mnoga dela moderne mladinske književnosti so nastala z namenom povezovanja otrok in odraslih: Aličine dogodivščine je Lewis Carrol začel ustvarjati med izletom s čolnom, da bi z njimi zabaval svoji mali prijateljici. Beatrix Potter je otrokom svojih prijateljev pisala pisma, v katerih so bile vesele in duhovite zgodbe in risbe z živalskimi glavnimi junaki, James Barrie pa si je svojo gledališko predstavo o Petru Pa-

nu že od začetka zamislil za publiko vseh starosti, torej za otroke in odrasle. Veliko pisateljev je napisalo zgodbe za svoje otroke, tako Robert Louis Stevenson, Kenneth Grahame, A. A. Milne in še drugi, v katerih so jim pripovedovali o najrazličnejših stvareh iz sveta, ki jih obkroža. Sporočila nekaterih pisateljev, kot J. R. R. Tolkiena, pa vsebujejo tudi na upor proti vojni in zlu ali pri Gianniju Rodariju proti fašizmu. Po mnenju Ane Marie Machado so mojstrska dela tista, ki so ustvarjena z literarnim talentom, z umetniškim pisateljskim izrazom in z medgeneracijskim sporočilom. Danes se pogosto dogaja, da je pisanje preveč podložno želji po hitrih finančnih učinkih, zato se pozornost posveča bolj zunanji formi kot pa vsebini. Soglaša z besedami C. S. Lewisa, da je dobra otroška knjiga tista, ki jo z užikom prebere 10-letni otrok in v kateri 50-letnik najde še vedno kaj novega. Kar se tiče pisanja za otroke je Ana Maria Machado mnenja, da mora pisatelj nagovoriti otroka v naravnem jeziku, ki ga otrok razume, za razliko od izumetničenega jezika, včasih kompliciranega in visokodonečega, s katerim komunicirajo med seboj odrasli, tudi zato, da bi dosegli večji učinek. Mnenja je, da so tudi med prevajanjem in pisanjem za otroke določene vzporednice, pri obeh gre za eksaktno umetnost. Mladinska literatura je lahko in naj bo most med generacijami, pa ne le današnjimi.

Jeffrey Garrett je bibliograf za zahodne jezike in literature v univerzitetni knjižnici Northwestern University v Evanstonu (Illinois) v ZDA. Vrsto let aktivno deluje tudi v IBBY-ju, med drugim je bil član mednarodne žirije za Andersenove nagrade (1992, 1994) in glavni urednik revije *Bookbird* (1993–1995). Naslov njegovega referata je bil »Ali obstajajo mednarodni standardi za kvaliteto?« Na vprašanja, kaj je lepo, kaj je resnica in kaj je kvaliteta, ki se

zastavljajo ljudem v vseh časih in na vseh koncih sveta, je skušal za področje mladinske literature odgovoriti ob ilustracijah. Izbral je ilustracije, ki so bile razstavljene na sejmu knjig za otroke v Bologni 2001, nato pa še leta 2002 v Chicagu. Pri posameznih avtorjih iz Evrope in Azije je prikazal raznolikost umetniškega izraza, ki mu daje svojskost okolje umetnikovega bivanja, glavno potezo pa moč umetnikove izpovedi in umetnikov odnos do sveta. Vendar pa je za današnji čas, ki je čas hitro prenosljivih informacij, značilno, da so ilustratorska dela, ne glede od kod so, internacionalizirana in medsebojno vplivana.

Gospa **Noushine Ansari** je profesorica bibliotekarstva na univerzi v Teheranu in generalna sekretarka Iranskega sveta za mladinsko literaturo, od 1990 pa vodi odbor za dežele v razvoju pri IBBY. V svojem referatu »Pravica do knjig kot globalna obveza« je spregovorila predvsem o mladinski književnosti v Iranu. Z najrazličnejšimi aktivnostmi, projekti, nagradami in raziskovanji si prizadevajo spodbujati razvoj mladinske literature, spodbujati avtorje k pisanju, ilustriranju in prevajanju, spodbujati mlade k branju in omogočiti dostop do knjig čim večjemu številu mladih. Pri tem je zanje izjemnega pomena članstvo v IBBY, saj prav preko IBBY izmenjujejo največ informacij s področja mladinske književnosti. Poudarila je, da bi neposredno sodelovanje med sekcijami moralo biti močnejše razvito.

Z velikim zanimanjem smo pričakovali referat norveškega pisatelja **Josteina Gaarderja**, avtorja kultne knjige *Zofijin svet*. Norveška sekcija je Josteina Gaarderja nominirala za Andersenovo nagrado 2000 in 2002. Sprva nas je njegov govorno izjemno temperamentni nastop presenetil, prav kmalu pa osvojil, zato smo zaprosili za objavo njegovega referata v reviji *Otrok in knjiga*.

V popoldanskem času so bili seminarji z naslednjimi temami: Projekti za promocijo branja; Mladinske knjige za boljši svet; Današnji pomen mladinske književnosti v mednarodnem prostoru; Kaj je kvaliteta? Promocija kvalitete v mladinski literaturi; Knjige za otroke – most med odraslimi in otroki. Na seminarjih so s svojimi strokovnimi prispevki sodelovale tudi dr. **Darja Mazi Leskovar** z Univerze v Mariboru z referatom »Ali lahko tudi slovenska mladinska literatura prispeva k miru in mednarodnemu razumevanju?«, mag. **Tilka Jamnik** iz Knjižnice Otona Župančiča, enote Pionirska knjižnica v Ljubljani, z referatom »Motivacija šolarjev k branju s pomočjo interneta« in dr. **Metka Kordigel** z Univerze v Mariboru z referatom »Zgodba o starih starših in vnukih«.

Za pisatelje in prevajalce, udeležence kongresa, je bilo pripravljeno srečanje v baselski Hiši literature, za ilustratorje v Muzeju karikatur in stripa, za knjižničarje in vzgojitelje pa v JuKiBu (Intercultural Children's Library).

Posebej so bile pripravljene tudi predstavitve kandidatov, ki so jih predlagale nacionalne sekcije za Andersenove nagrade 2002, in dosedanji projekti, ki so prejeli IBBY-Asahi Reading Promotion Award (IBBY-Asahi nagrado za promocijo branja). Več pisateljev in ilustratorjev je predstavilo svoja dela, s katerimi so kandidirali za nagrado IBBY Honour List (IBBY častna lista).

Z jubilejem so bile vsebinsko povezane tudi okrogle mize. O Jelli Lepman in ustanovitvi IBBY-ja so spregovorili profesor Klaus Doderer z Inštituta za proučevanje mladinske literature na Univerzi Johanna Wolfganga Goetheja v Frankfurtu in ustanovitelj IRSL (International Research Society of Children's Literature), profesor Ronald Jobe z Univerze v Vancouvru in nekdanji predsednik IBBY, Margaret McElderry, založnica in nekdanja podpredsednica

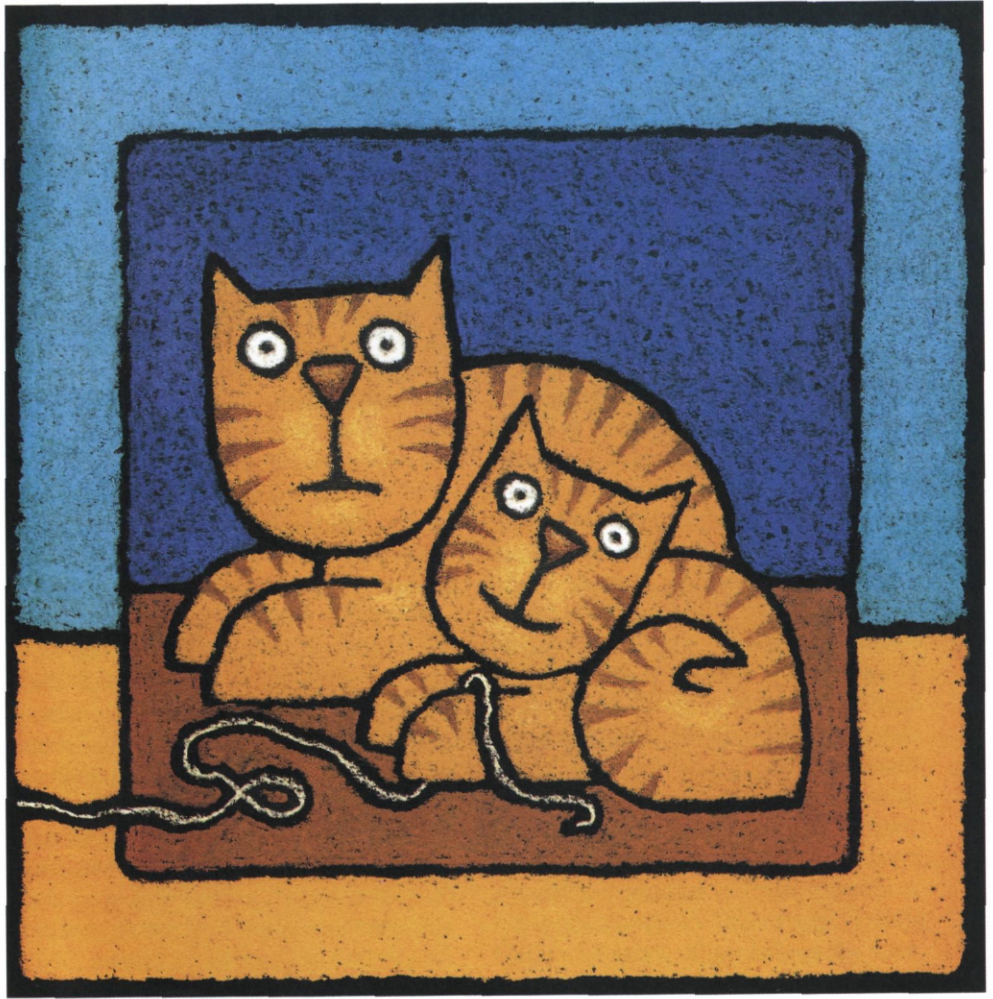
IBBY iz New Yorka, in Dušan Roll, soustanovitelj Bienala ilustracij v Bratislavi in nekdanji predsednik IBBY ter žirije za Andersenovo nagrado.

Častni gostje kongresa, Andersenovi nagrajenci, Aidan Chambers (Anglija), Jörg Müller (Švica), Christine Nöstlinger (Avstrija), Květa Pacovská (Češka) in Katherine Paterson (ZDA) so spregovorili o svojem delu in pogledih na ustvarjanje za otroke.

Zanimiva je bila tudi okrogla miza, na kateri so Patsy Aldana, založnica iz Kanade, Evangeline Ledi Barongo, mladinska knjižničarka iz Ugande, Carmen Diana Dearden, predsednica inštitucije Banco del Libro in nekdanja predsednica IBBY iz Venezuele, Michael O'Brien, založnik iz Irske, Nilima Sinha, pisateljica iz Indije, in Kestutis Urba, univerzitetni profesor iz Litve, razpravljali o vlogi IBBY danes in v prihodnosti. Poudarili so, da se bo moral IBBY še bolj razširiti, zlasti v deželah v razvoju, sekcije naj bi aktivneje sodelovale med seboj pri organizaciji knjižnih razstav in posvetovanj, na katerih bi izmenjavali izkušnje; spletna stran IBBY in revija *Bookbird* naj bi posredovali več informacij o nacionalnih sekcijah, potrebno bi bilo osnovati regionalne centre za založnike, prevajalce in druge specialne skupine. Vsekakor pa je potrebno nadaljevati s prizadevanji, da bi bile knjige dostopne vsem otrokom. Z izobraževalnimi seminarji naj bi spodbujali avtorje za razvoj mladinske književnosti in starše, vzgojitelje in učitelje za promocijo branja. Velika spodbuda avtorjem so tudi IBBY nagrade. V mnogih revnejših državah mladinska literatura nima veljave. Tam je IBBY edina inštitucija, ki posreduje informacije, spodbuja in je vez z mednarodnim prostorom.

V kongresnem centru so bile naslednje razstave:

Andersenovi nagrajenci 1956–2002. Izdali so tudi katalog, v katerem so z

Ilustracija Lile Prap iz avtorske slikanice Živalske uspavanke (2000)

besedo, fotografijo in ilustracijo predstavljeni vsi dosedanji dobitniki Andersenove medalje. (*The Hans Christian Andersen Awards 1956–2002*. Basel: IBBY, 2002.)

Nagrajenci z nagrado IBBY Honour List 2002. Izdali so tudi katalog s predstavitevijo avtorjev in njihovih nagrajenih del. (*IBBY Honour List 2002*. Basel: IBBY, 2002.).

Nagrajenci z nagrado IBBY-Asahi Reading Promotion Award 1988–2002. Izdali so tudi katalog s predstavitevijo nagrajenih projektov od leta 1988 dalje. (*IBBY-Asahi Reading Promotion Award*. Basel: IBBY, 2002.).

Poslanice in plakati za mednarodni dan knjig za otroke. 2. april, rojstni dan Hansa Christiana Andersena, se praznuje kot mednarodni dan knjig za otroke od leta 1967. Dogovorjeno je bilo, da bo v okviru IBBY izbrana vsako leto ena od nacionalnih sekcij za pokroviteljico tega dne, kar pomeni, da bo avtor iz te države napisal poslanico otrokom vsega sveta. Avtorji ilustracij na plakatih so od 1971 tudi ilustratorji iz izbrane države. Prvo poslanico je napisala Jella Lepman. Že naslednje leto je napisal poslanico **France Bevk**, leta 1970 pa **Ela Peroci**. V teh letih smo bili Slovenci člani jugoslovanske sekcije, ker ima po statutu IBBY vsaka država lahko le eno sekcijo. Slovenska sekcija je bila izbrana za pokroviteljico mednarodnega dne knjig za otroke leta 1997, avtorja poslanice (*Otroštvo je poezija življenja. Poezija je otroštvo sveta.*) sta pesnik **Boris A. Novak** in akademski slikar, ilustrator **Matjaž Schmidt**. Izdali so tudi katalog z vsemi dosedanjimi poslanicami in ilustracijami. (*International Children's Book Day 1967–2002*. Basel: IBBY, 2002.).

Izbor najboljših knjig za otroke s posebnimi potrebami. Razstavo je pripravil IBBY-jev dokumentacijski center za mlade s posebnimi potrebami na Norveškem. Razstavo spremlja katalog

s predstavitevijo knjig v brajici, zgodb, ki jih lahko zapojemo, lažje berljivih knjig, knjig z zgodbami o otrocih s posebnimi potrebami in knjig, ki pomagajo sobivati z osebami s posebnimi potrebami. Razstava je potujoča. (Askvig Reidarson, Nina: *Best of Books for Young People with Disabilities*. IBBY Jubilee Selection 2002. Oslo: IBBY Documentation Centre of Books for Disabled Young People, Department of Special Needs Education, Faculty of Education, University of Oslo, 2002.).

Nagrajenci BIB'01. Razstavljena so bila nagrajena dela zadnjega bienala ilustracij v Bratislavi.

Schau genau! Regarde! Look twice! Variacije v slikanicah 1950–2000. Razstava slikanic, ki so jo pripravili Univerzitetna knjižnica v Baslu, Švicarski inštitut za medije za otroke in mladino (prej Švicarski inštitut za mladinske knjige) in švicarska sekcija IBBY je bila v baselski univerzitetni knjižnici. Izbrali so 350 slikanic, večino iz privatnih zbirk založnice Bettine Hürlimann in knjigarke Elisabeth Waldmann. Z razstavo so želeli prikazati različnost pripovedovanja zgodb s slikami iz različnost kulturnih tradicij, ki pa vendarle odsevajo mednarodne trende in rezultate mednarodnih koprodukcijskih izdaj. Razstavljene slikanice so iz Evrope, Amerike, Japonske in Irana. Izbrani so bili tudi slovenski ilustratorji: **Lidija Osterc** (Peroci, Ela: *Hišica iz kock*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1964.), **Ive Seljak-Čopič** (Andrić, Ivo: *Aska in volk*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1963) in **Marlenka Stupica** (Andersen, Hans Christian: *Palčica*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1976). Slikanice so bile predstavljene v več sklopih, in sicer: Linija pripoveduje; Barve in lise; Tekst in slika: dramaturške variacije; Magični svetovi; Močna črta; Konec forme; Iz kamna, lesa, linoleja ...; Kolaž; Prelom; Z očmi kamere; Črke – vključene v sceno; Ne-

srečni svet; Tako daleč – tako blizu: Japonska; Tako daleč – tako blizu: Iran; Tako daleč – tako blizu: Rusija; Vzhodna Evropa; Latinska Amerika. Razstavo spremlja katalog s spremnimi besedami več strokovnjakov in z nekaterimi reprodukcijami, med njimi tudi Palčica Marlenke Stupica. (*Schau genau! Regarde! Look twice!* Zürich: Institut für Kinder- und Jugendmedien, 2002.)

Predsednica indijske sekcije IBBY je na kongresu predstavila publikacijo *Stories from Across the Globe*, v kateri so objavljene sodobne zgodbe za mlade z vsega sveta. Ob koncu leta 2001 so bile nacionalne sekcije (preko 60) povabljeni, da pošljejo zgodbe in spremljajoče ilustracije. Za objavo v knjigi je bilo izbranih 19 besedil, med njimi tudi zgodba **Andreja Rozmana Roze**: »*The Gigantic Balloon*« (Balon velikan), ki jo je prevedel **Vasja Cerar** in ilustriral **Matjaž Schmidt**. (*Stories from Across the Globe*. New Delhi: Indian Section of IBBY, 2002.)

Na kongresu so bile svečano podeljene nagrade **IBBY Honour List**. Nagrade se podeljujejo pisateljem, ilustratorjem in prevajalcem za novejšo delo na predlog nacionalnih sekcij. Letošnji slovenski nagrajenci so:

Pesnik **Niko Grafenauer** za knjigo: *Kadar glava nad oblaki plava*. Ilustr. Kostja Gatnik. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000.

Ilustratorka **Lilijana Praprotnik Zupančič** – **Lila Prap** za ilustracije v knjigi, ki jo je tudi sama napisala: *Male živali*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999.

Prevajalec **Darko Dolinar** za prevod knjige: *13½ življenj kapitana Sinjedlaka*, ki jo je napisal Walter Moers. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2000.

Vse nagrajene knjige je predstavila Leena Maissen, izvršna direktorica IBBY. Prisotnim nagrajencem, med njimi tudi Lilijani Praprotnik Zupančič, je diplome v navzočnosti visokih čast-

nih gostij, japonske cesarice Michiko, prve dame Egipta Suzanne Mubarak in ministrice Ruth Dreifuss, izročila Tayo Shima, predsednica IBBY.

Tudi tokrat so vsi nagrajenci predstavljeni v posebni publikaciji. (*IBBY Honour List 2002*. Basel: IBBY, 2002).

Utemeljivce za slovenske nagrajence so prispevali dr. Marjana Kobe, Tanja Mastnak in Zdravko Duša. Prevedla jih je Marjeta Gostinčar Cerar. Po sedem knjig vsakega kandidiranega avtorja (za dokumentacijski center IBBY, za mednarodne centre za mladinsko književnost in potujoče razstave) ter finančni prispevek za kandidacijo je prispevala Slovenska sekcija IBBY.

Najsvečanejši del kongresa je vedno podelitev **Andersenovih nagrad**. Pokroviteljica nagrade, ki se podeljuje od leta 1956, je danska kraljica Margrethe II. Nagrada se je sprva podeljevala mladinskim pisateljem za življenjsko delo, od kongresa v Ljubljani leta 1966 pa tudi ilustratorjem, prav tako za življenjsko delo. Kandidate za Andersenovo nagrado predlagajo nacionalne sekcije, izbor pa je v rokah mednarodne žirije. Slovenska sekcija je za Andersenovo nagrado 2002 nominirala pisateljico **Svetlano Makarovič** in akademsko slikarko, ilustratorko **Marijo Lucijo Stupica**. Utemeljivci kandidatur sta napisala Andrej Ilc in Maruša Avguštin, prevedla ju je Marjeta Gostinčar Cerar. Bibliografiji sta izdelali Tanja Pogačar in mag. Darja Lavrenčič Vrabec. Pri oblikovanju dosjejev sta sodelovala Matjaž Schmidt in Oskar Wolf. Finančni prispevek za kandidacijo in knjige, po 6 knjig vsake avtorice, poslanih na 18 naslovov (članom žirije, dokumentacijskemu centru IBBY in reviji *Bookbird*) je prispevala Slovenska sekcija IBBY.

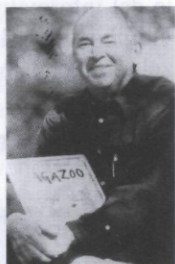
Letos sta Andersenovo nagrado prejela angleški pisatelj AIDAN CHAMBERS in angleški ilustrator QUENTIN BLAKE. Na svečanosti, na kateri so

govorile tudi najvišje častne gostje kongresa smo lahko prisluhnili še Aidanu Chambersu, ilustrator Quentin Blake pa je razkril svoje občutke ob nagradi po videu.

Aidan Chambers je pisatelj, ki namenja svoja dela predvsem mladostnikom. Odlikuje ga sodobna tematika, ki jo obravnava na realen, nevsiljiv način, predvsem pa so njegove knjige napisane v jeziku, ki je mladim blizu. Aidan Chambers je mladinski pisatelj, pa tudi založnik, urednik in kritik. V slovenščino še nimamo prevedene nobene njegove mladinske knjige, v knjižnicah pa je na voljo nekaj njegovih strokovnih del. V reviji *Otrok in knjiga* (1996, let. 23, št. 42) je objavljen prevod njegovega referata s kongresa IBBY v Groningenu: *Ustvarjanje bralcev*.

Ilustrator **Quentin Blake** je ilustriral preko dvesto knjig, nekaj ki jih je napisal sam, večino besedil pa so napisali najvidnejši mladinski avtorji, kot so: Lewis Carroll, Rudyard Kipling, Jules Verne in Roald Dahl.

Vsi letošnji kandidati in oba Andersenova nagrajenca so predstavljeni v reviji *Bookbird*, ki je bila pripravljena do kongresa. Avtorji so predstavljeni s povzetkom utemeljitve kandidature, s fotografijami, z izborom bibliografije in reprodukcijo ene od knjižnih naslovnice; Svetlana Makarovič z naslovnico *Sapramiške*, ki jo je ilustriral Gorazd Vahen (Mladinska knjiga, 1999), Marija Lucija Stupica z naslovnico *Hrestača in Mišjega kralja* E. T. A. Hoffmanna (DZS, 1996). Izdajo te številke revije

Bookbird je finančno omogočilo japonsko podjetje Nissan Motor Co., LTD, ki je tudi sponzor Andersenove nagrade, in sicer s sloganom: »Nissan's Investment in the Future« (Nissanova naložba v prihodnost). (*Bookbird* 2002, Vol. 40, No. 4. Toronto: c/o University of Toronto Press).

V reprezentativni izdaji *The Hans Christian Andersen Awards 1956–2002* (Andersenovi nagrajenci 1956–2002), ki smo jo dobili vsi udeleženci kongresa, je objavljena poslanica danske kraljice Margrethe II, predstavljena je zgodovina podeljevanja Andersenovih nagrad, ki jo je napisala Eva Glistrup, predstavljeni so vsi dosedanji Andersenovi nagrajenci, kronološko so navedeni vsi dosedanji nominiranci za Andersenovo nagrado, navedeni so vsi dosedanji člani mednarodnih žirij za Andersenovo nagrado in vsi dosedanji predsedniki IBBY. Portreti Andersenovih nagrajencev so bogato dopolnjeni s slikovnim gradivom. Med kandidati za Andersenovo nagrado so bili tudi slovenski avtorji, in sicer: leta 1970 **Ela Peroci** in **Lidija Osterc**, ki sta prejeli »visoko priznanje« (**Highly Commended**), leta 1974 **Marlenka Stupica**, leta 1996 **Marlenka Stupica**, leta 1998 **Svetlana Makarovič** in **Marija Lucija Stupica**, leta 2000 **Svetlana Makarovič** in **Marija Lucija Stupica**, ki je bila uvrščena med **finaliste**, in leta 2002 **Svetlana Makarovič** in **Marija Lucija Stupica**. Med člani mednarodne žirije za Andersenovo nagrado je bil tudi akademski slikar in ilustrator Matjaž Schmidt (leta 1998 in 2000). Predsednica IBBY od leta 1968 do 1972 je bila **Zorka Peršič**. (The Hans Christian Andersen Awards 1956–2002. Basel: IBBY, 2002).

Udeleženci kongresa smo bili gostje vladnega sveta kantona mesta Basel v Zgodovinskem muzeju v Baslu, kjer je bila ob izbranem kulturnem programu podelitev nagrade za najboljši projekt

za promocijo branja **IBBY-Asahi Reading Promotion Award 2002**. Letošnja nagrada je bila podeljena argentinskemu projektu: »Por el derecho a leer – Za pravico do branja«. Finančni del nagrade prispeva japonsko založniško podjetje Asahi Shimbun.

V času kongresa je tudi generalna skupščina, na kateri se med drugim izvoli tudi nove člane raznih teles IBBY, ki so jim potekli mandati. Član Slovenske sekcije IBBY **Vasja Cerar** je uspešno zaključil svoj mandat člana izvršnega odbora IBBY, ki je imel prav v tem obdobju zelo odgovorno in zahtevno delo, še zlasti s pripravo jubilejnega kongresa. Prispevek Vasje Cerarja v izvršnem odboru je bil zelo učinkovit, za kar je na kongresu v Baslu prejel tudi priznanje in zahvalo. Na skupščini smo izvolili novega predsednika IBBY dr. **Petra Schnecka** iz Avstrije, ki je bil od 1994 do 1998 predsednik mednarodne žirije za Andersenovo nagrado, od 1998 pa podpredsednik IBBY-ja. Novi predsednik žirije za Andersenovo nagrado je **Jeffrey Garrett** iz ZDA.

Zadnji večer nas je prijazna Rdeča kapica danskega ilustratorja Svenda Otta na vabilu popeljala v slavnostno dvorano baselskega kazina na zaključno prireditev. Bilo je zelo lepo, zelo jubilejno, zelo slavnostno in ganljivo, ko smo pozdravljali najstarejše člane in prijatelje IBBY, prisluhnili baselskim umetnikom in si obljubili, da se zopet vidimo na naslednjem kongresu IBBY v Cape Townu leta 2004, kamor nas je temperamentno povabila afriška pravljíčarka Gcina Mhlope.

Člani Slovenske sekcije IBBY smo na kongresu utrdili nekatere stare stike in navezali nove, kar ima tudi konkretne posledice: referati naših predstavnic bodo objavljeni v tujih strokovnih revijah, v reviji *Otrok in knjiga* bomo objavili nekatere tuje prispevke, strokovnjaki iz Slovenije so povabljeni, da soorganizirajo ali se udeležijo mednarodnih strokovnih srečanj, predstavijo slovensko mladinsko literaturo v ZDA (2003), se udeležimo prve mednarodne konference o interkulturni vzgoji BARFIE v Avstriji 2002, posredujemo, da bodo naši mladinski avtorji gostje na mednarodnih srečanjih, pripravimo razstavo slovenske ilustracije v Avstriji (2003) in razstavo ilustracij Marije Lucije Stupica v Bratislavi (v času BIB'03 od 05. 09. do 31. 10. 2003), se pridružimo mednarodni digitalni knjižnici (The International Children's Digital Library) in izmenjujemo informacije z drugimi sekcijami.

Dobro predstavitev slovenske mladinske literature, nastope referentov, kandidate slovenskih mladinskih avtorjev in udeležbo na kongresu so Slovenski sekciji IBBY pomagali realizirati s finančnimi prispevki Knjižnica Otona Župančiča v Ljubljani, Mariborska knjižnica, Univerza v Mariboru in Ministrstvo za kulturo. Urad vlade za informiranje pa nam je dal informativno gradivo o Sloveniji v tujih jezikih, ki je na kongresih vedno zelo dobrodošlo.

Zadnji večer nas je prijazna Rdeča kapica danskega ilustratorja Svenda Otta na vabilu popeljala v slavnostno dvorano baselskega kazina na zaključno prireditev. Bilo je zelo lepo, zelo jubilejno, zelo slavnostno in ganljivo, ko smo pozdravljali najstarejše člane in prijatelje IBBY, prisluhnili baselskim umetnikom in si obljubili, da se zopet vidimo na naslednjem kongresu IBBY v Cape Townu leta 2004, kamor nas je temperamentno povabila afriška pravljíčarka Gcina Mhlope.

Lila Prap in Aidan Chambers